

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СЛУЖБИ**

Кафедра теорії та історії держави і права, конституційного права

ПОГОДЖЕНО:

Завідувач кафедри,

доктор юридичних наук, професор

Шумна Л.П. _____ «__
_____» _____ 2021 р.

СИЛАБУС

навчального курсу «Методологія права»

другий (магістерський) рівень

спеціальність 081 «Право»

форма навчання: денна

РОЗРОБНИК:

професор кафедри,

доктор філософських наук, доцент

Співак В.В. _____

ЗАТВЕРДЖЕНО:

на засіданні кафедри теорії та

історії держави і права,

конституційного права

Протокол № __ від «__» _____ 2021 р.

Кредити та кількість
годин:

3 кредити ECTS; години: 16 лекційних, 16
семінарських, 58 самостійна робота.

Чернігів 2021

Анотація курсу

Курс створений із урахуванням загальносвітових та вітчизняних змін у юридичній науці та практиці. Ідейна спрямованість курсу – формування знань про правову методологію, а також умінь та навичок застосування відповідних методів у процесі правового дослідження.

Основні завдання курсу «Методологія права»:

- розкриття змісту поняття юридичної науки, об'єкту та предмету правових досліджень;
- висвітлення основних питань методології права;
- характеристика концептуальних підходів та філософських категорій;
- розкриття змісту основних універсальних парадигм;
- висвітлення питань загальнологічної методології;
- характеристика правової методології та рівнів пізнання.

Мета курсу

Мета вивчення курсу «Методологія права» – формування знань здобувачів щодо поняття та системи правової науки, поняття та структури методології права, методики правового дослідження; основних філософських підходів, логічних прийомів, загальнонаукових та спеціально наукових (правових та неправових) методів та засобів пізнання; а також умінь та навичок щодо їх застосування у процесі правотворчості.

Організація навчання
Тематичний план

№	Назва теми	Всього годин	Лекції	Семінари	Практичні заняття	Самостійна робота
Розділ 1. СУТНІСТЬ МЕТОДОЛОГІЇ ПРАВА.						
1	Методологія як загальнонауковий феномен.	14	2	2	-	10
2	Предмет методології права	13	2	2	-	9
3	Філософські проблеми методології права	16	4	2	-	10
Розділ 2. СВІТОГЛЯДНІ ПРОБЛЕМИ МЕТОДОЛОГІЇ ПРАВА.						
4	Право та законотворчість	14	2	2	-	10
5	Правова свідомість	15	2	4	-	9
6	Демократичні засади права і правотворчості	18	4	4	-	10
Всього годин за курсом		90	16	16	-	58

Завдання до семінарів

Семінарські заняття

Готуючись до семінарського заняття Ви маєте підготувати конспект питань, що містяться в плані відповідної теми. Наявність конспекту всіх (!) питань та ваша присутність на занятті є запорукою успішної роботи та отримання балів (їх кількість залежить від вашої активності та якості підготовки). Відсутність конспекту або неповний конспект, навіть за умови вашої присутності на семінарі, оцінюється в 0 балів.

Плани семінарських занять

Тема 1. Методологія як загальнонауковий феномен.

1. Поняття науки.
2. Наукове дослідження: програма, наукознавчі критерії.
3. Поняття методу та методології.
4. Загальні методи.
5. Спеціальні методи.
6. Основні рівні та форми наукового пізнання.
7. Методи та засоби системного та синергетичного аналізу.
8. Діяльнісний аналіз: прийоми та засоби пізнання.
9. Соціологічні методи та засоби пізнання.

Література: основна № 1, 2, 4, 7, 8, 10; допоміжна № 2-4, 5, 9, 11.

Тема 2. Предмет методології права.

1. Правова наука: поняття, система.
2. Методологія права: поняття, структура.
3. Предмет методології права.
4. Методика правового дослідження.
5. Порівняльно-правова методологія.
6. Історико-правовий аналіз.
7. Герменевтико-правова методологія.
8. Техніко-юридичний аналіз.
9. Прийоми та засоби пізнання галузевого правознавства.

Література: основна № 1- 4, 5, 6-8, 10; допоміжна № 1, 3, 4, 10.

Тема 3. Філософські проблеми методології права

1. Гносеологія права у структурі філософсько-правового знання.
2. Філософські підходи та категорії як основа наукового дослідження.
3. Основні логічні форми мислення.
4. Закони логіки у праві.
5. Істина та її критерії.
6. Методика застосування філософських підходів та логічних прийомів у процесі правового дослідження.

Література: основна № 1, 2, 4, 7-10; допоміжна № 2, 3, 4, 11, 12.

Тема 4. Право та законотворчість.

1. Загальна характеристика правотворчості.
2. Співвідношення із законотворчістю та нормотворчістю.
3. Етапи правотворчості.
4. Ознаки правотворчості.
5. Функції правотворчості.
6. Принципи правотворчості.
7. Види правотворчості.

Література: основна № 1, 2, 4, 7-10; допоміжна № 1, 3, 4, 11.

Тема 5. Правова свідомість.

1. Правосвідомість: сутність, структура і функції.
2. Правова свідомість та правова культура.
3. Цивілізаційне і специфічно-культурне у правосвідомості.
4. Види правосвідомості.
5. Причини правового нігілізму.
6. Роль правосвідомості у правотворенні та правореалізації.

Література: основна № 1, 2, 4, 7, 8, 10; допоміжна № 1, 3, 7, 11, 12.

Тема 7. Демократичні засади права і правотворчості.

1. Право як форма свободи.
2. Свобода і відповідальність.
3. Справедливість як соціально-правова цінність.
4. Право і мораль.
5. Рівність як ключове поняття в аксіології права.
6. Правова держава: сутність, ознаки.
7. Співвідношення «правова» та «соціальна» держава і громадянське суспільство.

Література: основна № 1, 2, 4, 7, 8; допоміжна № 1, 3, 4, 11.

Порядок оцінювання

Оцінювання ваших досягнень відбувається за системою відображеною в Таблиці 1

Таблиця 1

№	Назва теми	Всього балів	Форма заняття та		
			Лекції (ведення конспекту)	Семінари (конспектування, питань, виступ, доповнення)	Практичні Заняття (опрацювання матеріалів для підготовки, успішне виконання завдань)
1	Методологія як загальнонауковий феномен.	10	-	10	-
2	Предмет методології права	10	-	10	-
3	Філософські проблеми методології права	10	-	10	-
4	Право та законотворчість	10	-	10	-
5	Правова свідомість	10	-	10	-
6	Демократичні засади права і правотворчості	10	-	10	-
Разом		60	-	60	-
Екзамен		40			
Всього		100 балів			

Нагадуємо, що під час занять не припустимо відволікатись розмовами, користуватись мобільними телефонами та іншими гаджетами, порушувати дисципліну в будь який інший спосіб. Запізнення так само не припустимі, викладач залишає за собою право не допустити до заняття студента, що порушує дисципліну або запізнюється. Поважайте працю викладача, ваших товаришів по навчанню та себе – дотримуйтесь дисципліни під час освітнього процесу. Ці ж самі правила поведінки поширюються й на

інші форми занять (семінари, практичні). Користування гаджетами для доступу до мережі Інтернет припустиме лише під час семінарських/практичних занять за вказівкою чи дозволом викладача. Пропущені лекції слід відпрацювати переписавши конспект та продемонструвавши його викладачу, при цьому слід бути готовим відповісти на його питання за змістом лекції.

Робота на семінарах оцінюється за наступними критеріями:

- ваша присутність та повний конспект семінарських питань забезпечують вам 1 бал;

- для того аби отримати ще один бал слід брати участь в опрацюванні семінарських питань (доповнення, відповідь на питання викладача, висловлення своєї обґрунтованої точки зору під час обговорення проблемних питань);

- виступ із доповіддю на питання за планом семінарського завдання може принести вам ще один бал за умови, що відповідь буде змістовною та відповідати плановому питанню;

- якщо, при виступі, ви проявите ґрунтовну підготовку, висловите власну точку зору щодо висвітлюваної проблеми й підкріпите її аргументацією, правильно відповісте на уточнюючі питання викладача то можете отримати ще 2 бал.

Таким чином ваша участь в роботі семінару може принести вам до 5 балів за одне заняття. Пропущений семінар відпрацьовується написанням конспекту всіх питань з плану заняття та відповідями на питання викладача за змістом семінару під час відпрацювання.

Підсумковий контроль з дисципліни відбувається у вигляді усного екзамену на якому ви можете отримати до 40 балів в залежності від повноти та обґрунтованості ваших відповідей. На екзамені ви маєте відповісти на питання з переліку наведеного нижче. Якщо під час проходження курсу ви набрали 60 балів то маєте право не здавати залік вдовольнившись підсумковою оцінкою відповідно до кількості набраних балів. Схема переведення балів у підсумкову оцінку наведена в Таблиці 2.

Таблиця 2

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
64-74	D	задовільно
60-63	E	

35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Питання до екзамену

1. Поняття науки. Правова наука: поняття, система.
2. Наукове дослідження: програма, методологія, наукознавці конструкції.
3. Методологія правознавства: поняття, структура.
4. Методика правового дослідження.
5. Філософські підходи та категорії – основа наукового дослідження.
6. Основні логічні прийоми та закони.
7. Основні рівні наукового дослідження.
8. Основні форми наукового пізнання.
9. Методи та засоби системного аналізу.
10. Синергетичний аналіз: прийоми та засоби.
11. Діяльнісний аналіз: прийоми та засоби пізнання.
12. Соціологічні методи та засоби пізнання.
13. Політологічний, історичний та інші загальнонаукові методи.
14. Загальнотеоретичний аналіз.
15. Порівняльно-правова методологія.
16. Історико-правовий аналіз.
17. Герменевтико-правова методологія.
18. Техніко-юридичний аналіз.
19. Прийоми та засоби пізнання галузевого правознавства.
20. Методологічні проблеми галузевого правознавства.
21. Спеціально-наукова (неправова) методологія.
22. Правова кібернетика: прийоми та засоби пізнання.
23. Види наукових та науково-кваліфікаційних робіт.
24. Позитивне право.
25. Природне право.
26. Філософські проблеми методології права.
27. Методологічні засади правотворчості.
28. Світоглядні проблеми методології права.
29. Демократичні засади права.
30. Сучасні концепції методології права.

Політика академічної доброчесності

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення принципів академічної доброчесності:

- складати всі проміжні та фінальні завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;
- не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити ваші результати чи погіршити/покращити результати інших курсантів (студентів, слухачів);
- не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань курсантів (студентів, слухачів).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. Баскаков А. Я., Туленков Н. В. Методология научного исследования: Учеб. пособие. 2-е изд. исправ. – К.: МАУП, 2004 – С. 21–31
2. Гетманова А. Д. Логика для юристов. Со сборником задач: учебное пособие / А. Д. Гетманова. – М. : КНОРУС, 2012 – 344 с.
3. Керимов Д. А. Методология права (предмет, функции, проблемы философии права). – М. : Аванта+, 2000. – 559 с.
4. Лукич Р. Методология права. Пер. с сербохорватского / Р. Лукич; Под ред.: Д. А. Керимов; Пер.: В. М. Кулистиков. – М. : Прогресс, 1981. – 304 с.
5. Луць Л. А. Загальна теорія держави та права: Навчально-методичний посібник (за кредитно-модульною системою). – К. : Атіка, 2015. – 412 с.
6. Марченко М. Н. Методология юридической науки: состояние, проблемы, перспективы. Сборник статей. Вып. 2 / Под ред.: М. Н. Марченко.– М. : Юрист, 2008. – 224 с.

7. Сырых В. М. История и методология юридической науки: учебник / В. М. Сырых. – М. : Норма: ИНФРА – М, 2012. – 464 с.
8. Циппеліус Райгольд. Юридична методологія / Пер. Р. Корнута. – К. : Вид – во «Реферат», 2004. – 176 с.
9. Тарасов Н. Н. Методологические проблемы юридической науки / Н. Н. Тарасов – Екатеринбург: Изд-во Гуманит. ун-та, 2001. – 264 с.
10. Честнов И. Л. Методология и методика юридического исследования. Учебное пособие / И.Л.Честнов.– С.-Пб.: Изд-во С.-Петербург.юрид. ин-та Генеральной прокуратуры РФ, 2004. – 128 с.

Допоміжна:

1. Петрова Л. В. Фундаментальні проблеми методології права (філософсько-правовий дискурс) /авторефер. ... д. ю. н. : 12.00.12. – Харків, 1998 – 406 с.
2. Васильев А. М. Правовые категории: Методологические аспекты разработки системы категорий теории права. – М.: Юридическая литература, 1976. – 264 с.
3. Канке В.А. Методология научного познания: учебник для магистров / В .А. Канке – М.: изд-во «Омега – Л», 2013. – 255 с.
4. Бучило Н. Ф., Исаев И. А. История и философия науки: учеб. пособие – М. : Проспект, 2010. – 432 с.
5. Кармин А. С., Бернацкий Г. Г. Философия. Учебник для вузов. 2-е изд. – Спб: Питер, 2009. – 560 с.
6. Сурмин Ю. П., Туленков Н. В. Методология и методы социологических исследований: Учеб. пособие – К. : МАУП, 2000. – 304 с.
7. Швырев К. В. Синергетический подход в правоведении. Проблемы методологии и опыт теоретического применения: моногр. – М. : Юрлитинформ, 2013. – 256 с.
8. Фаренік С.А. Логіка і методологія наукового дослідження – К., 2000.
9. Zimmerman R. An Introduction to German Legal Culture // Introduction to German Law KD. by W.F/ Ebke and M/ W/ Tinkin, 1996.
10. Zimmerman R. The New German Law of Obligations : Historical and

Comparative Perspectives. Oxford, 2005.

11. *Загальна теорія держави і права.* – Х., 2009.

12. *Теорія держави і права / за ред. О. В. Петришина.* – Х., 2014. – 368 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

- *Верховна Рада України: <http://www.rada.gov.ua>*
- *Верховний Суд: <http://www.supreme.court.gov.ua>*
- *Кабінет Міністрів України: <http://www.kmi.gov.ua>*
- *Міністерство юстиції України: <http://www.minjust.gov.ua>*
- *Інформаційно-пошукова системи по законодавству "Ліга":
<http://www.liga.kiev.ua/>*
- *<https://stud.com.ua>*
- *<https://pidruchniki.com>*